

Bijlage: Belangrijkste bevindingen in het verslag van het EASO over de asielsituatie in de EU 2014

Inleiding

Het jaarverslag 2014 van EASO biedt een breed overzicht van het aantal en de aard van aanvragen voor internationale bescherming in alle 28 EU-lidstaten plus Noorwegen en Zwitserland (de EU+). Het verslag geeft een analyse van trends in asielaanvragen, met inbegrip van de voornaamste uitdagingen en de reactie daarop gedurende het afgelopen jaar, en belangrijke institutionele en juridische ontwikkelingen. Verder laat het verslag zien hoe het gemeenschappelijk Europees asielstelsel (CEAS) in de praktijk functioneert. De input wordt geleverd door de lidstaten, UNHCR, maatschappelijke organisaties, experts en veldwerkers.

Belangrijke aandachtspunten van het verslag

- In 2014 werden er in de EU+ ruim 660 000 aanvragen voor internationale bescherming ingediend – het grootste aantal sinds in 2008 werd begonnen met het verzamelen van gegevens op EU-niveau.
- De meeste asielaanvragen werden ingediend door burgers uit Syrië, de landen van de Westelijke Balkan en Eritrea. De voornaamste ontvangende landen waren Duitsland, Zweden, Italië, Frankrijk en Hongarije.
- Eind 2014 waren er meer dan 500 000¹ mensen in afwachting van een beslissing over hun asielaanvraag in de EU+; het aantal aanvragen in behandeling is ten opzichte van 2013 met 37% gestegen.
- De aanhoudende crisis in Syrië vormde een wezenlijke uitdaging voor de EU+ in 2014: ruim 128 000 aanvragen waren afkomstig van mensen uit Syrië. Dit was reden voor het invoeren van speciale maatregelen op het gebied van hervestiging en toelating op humanitaire gronden.
- Afghanistan behoorde ook het afgelopen jaar tot de belangrijkste landen van herkomst; met 42 745 aanvragen in 2014 is het aantal Afghaanse asielzoekers met 53% gestegen ten opzichte van 2013. Dit was ook het land waar de meeste niet-begeleide minderjarige asielzoekers in the EU+ vandaan kwamen (6 155).
- Het aantal aanvragen van burgers uit de landen van de Westelijke Balkan bedroeg 110 000, waarvan een aanzienlijk deel uit Servië en Kosovo.
- Er waren ruim 14 000 aanvragen uit Oekraïne: 13 maal zoveel als in 2013.
- In 2014 werd het Fonds voor asiel, migratie en integratie (AMIF) opgericht, met een programmaperiode van zeven jaar en een budget van 3,137 miljard EUR, ter ondersteuning van projecten in de lidstaten.

Belangrijke ontwikkelingen in 2014

De crisis in het Middellandse Zeegebied

De toegang tot de asielprocedure en het beheer van de migratiestromen waren in 2014 prominente thema's in het politieke debat, als gevolg van de sterke toename van het aantal asielzoekers dat de EU via de Middellandse Zee bereikt en de vele levens die daar helaas bij verloren gaan. De Task Force Middellandse Zeegebied heeft zich ingespannen om de grondoorzaken van het probleem te analyseren en oplossingen aan te dragen. Er is veel nadruk gelegd op de initiële fase van de asielprocedure, met inbegrip van het aanvraag- en registratieproces. Hier liggen nog aanzienlijke uitdagingen, met name in EU+-landen waar de toestroom sterk en/of plotseling is toegenomen.

¹ Dit cijfer is inclusief beroepszaken.

Opvangvoorzieningen

De toename van het aantal asielaanvragen in 2014 heeft in veel landen geleid tot een tekort aan huisvestingsmogelijkheden. Hieruit blijkt des te meer het belang van flexibiliteit in de opvangvoorzieningen. De lidstaten hebben hierop gereageerd door nieuwe voorzieningen te bouwen, waaronder noodopvangfaciliteiten. Het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) heeft in dit verband toegelicht dat de financiële bijdrage die aan asielzoekers wordt verstrekt hen in staat moet stellen zo nodig woonruimte van private partijen te huren. Veel EU+-landen hebben besloten de toegang tot de arbeidsmarkt te verruimen, zodat de zelfredzaamheid van asielzoekers verbetert. In veel lidstaten is het detentiebeleid herzien, met een merkbare trend in de richting van alternatieven voor detentie.

Ontwikkelen van nationale asielstelsels

De toename van het aantal aanvragen en het aantal gevallen in behandeling is voor veel EU+-landen aanleiding geweest om hun asielprocedures opnieuw in te richten, extra personeel te werven en de toewijzing van taken en middelen te herzien. Er zijn verscheidene maatregelen getroffen om de procedure efficiënter te maken en flexibel te kunnen omgaan met de toenemende druk. Het gaat daarbij onder meer om het vaststellen van noodplannen, het gebruik van speciale versnelde besluitvormingsprocedures, herziening van nationale lijsten van veilige landen van herkomst, prioriteit voor bepaalde categorieën asielverzoeken en nieuwe technologische oplossingen.

EASO-ondersteuning

EASO heeft zijn operationele steun aan Griekenland, Italië, Bulgarije en Cyprus voortgezet en met succes proefprojecten uitgevoerd voor de gezamenlijke behandeling van asielaanvragen, waarbij de inzet van ondersteuningsteams voor gezamenlijke behandeling in de lidstaten zinvol is gebleken. EASO heeft ook een project uitgevoerd met Malta en Italië inzake voorzieningen voor irreguliere migranten. EASO heeft ruim 2 800 asiel- en opvangmedewerkers opgeleid. Daarnaast heeft EASO activiteiten in het kader van de externe dimensie georganiseerd met een aantal staten, waaronder Turkije, Servië, Jordanië, Marokko en Tunesië. Verder is EASO begonnen met het verzamelen van nieuwe statistische gegevens in het kader van zijn systeem voor vroegtijdige waarschuwing en paraatheid (EPS), dat door alle EU+-landen maandelijks wordt aangeleverd, bovenop de informatie afkomstig van Eurostat. Deze nieuwe gegevens versterken de analyse, die vervolgens in het jaarverslag wordt opgenomen.

Juridische kwesties

Het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) heeft uitspraken gedaan omtrent belangrijke aspecten van subsidiaire bescherming (met name het concept van binnenlands gewapend conflict en gevallen waarbij sprake is van ernstige medische aandoeningen) en toegelicht hoe nationale instanties de geloofwaardigheid van een door asielzoekers geclaimde seksuele oriëntatie kunnen beoordelen. Nationale rechterlijke instanties hebben een aantal belangrijke asielgerelateerde concepten geanalyseerd, zoals vervolging op grond van religie en het gebruik van diverse vormen van bescherming (vluchtelingenstatus en subsidiaire bescherming) op basis van de individuele omstandigheden per geval.

Kwetsbare groepen

Meer dan 24 000 niet-begeleide minderjarigen hebben het afgelopen jaar internationale bescherming aangevraagd. EU+-landen hebben toegezegd zich te buigen over de benarde situatie van kwetsbare groepen, zoals niet-begeleide minderjarigen, gehandicapten en slachtoffers van mensensmokkel, geweld en foltering, en bieden een speciale asielprocedure om de noden van deze mensen te lenigen.

Verbeterde dienstverlening

Overeenkomstig recente wijzigingen in het pakket EU-asielrecht hebben veel EU+-landen hun beleid herzien omtrent juridische bijstand, voorlichting en tolkvoorzieningen teneinde de kwaliteit van deze diensten te verbeteren. Deze terreinen vormden in 2014 een uitdaging, met name gezien de toegenomen vraag en de veelal beperkte beschikbaarheid van gespecialiseerde hulpbronnen.

Vergelijkbaarheid

De toestroom van asielzoekers en de redenen voor hun aanvraag verschillen sterk van lidstaat tot lidstaat. In het hoofdstuk van het verslag dat is gewijd aan vergelijkbaarheid wordt gesteld dat de voorkeur van asielzoekers voor een bepaalde bestemming wordt beïnvloed door factoren zoals diaspora, erkenningspercentage, historische en taalkundige banden, de door lidstaten verleende uitkeringen en de verwerkingstijd, maar ook dat geen van deze factoren los van de andere moet worden gezien.

Strategie voor de toekomst

Voortbouwend op het debat in 2014 heeft de Europese Commissie nieuwe richtingen aangegeven voor het Europees asielbeleid in de mededeling *Een Europese migratieagenda* die zij in mei 2015 heeft gepubliceerd. Daarin wordt voorgesteld levens te redden op zee, criminele netwerken van mensensmokkelaars te bestrijden, het hoofd te bieden aan de grote toestroom binnen de EU door middel van herplaatsingsactiviteiten en een gezamenlijke aanpak van hervestiging te ontwikkelen. Het EASO zal een toonaangevende rol spelen bij verschillende van deze maatregelen, waaronder maatregelen op het gebied van de gezamenlijke behandeling van asielaanvragen, de bestrijding van netwerken van mensensmokkelaars, herplaatsing, hervestiging en opvang.